

**Document de continguts dels Plans docents de les assignatures
“Fonaments del Dret”, “Introducció al Dret Públic” i
“Introducció al Dret” als nous graus de Dret, Ciència Política i
de l'Administració, Relacions Laborals, Gestió i
Administració Pública i Criminologia
Comissió Acadèmica Plenària de la Facultat de Dret (20 de març de 2009)**

Aquest document ha estat elaborat per una comissió nomenada pel degà de la Facultat de Dret l'11 de novembre de 2008. Després de diverses sessions de treball, un primer text provisional va ser redactat per la comissió el 23 de desembre de 2008. A continuació se'n va fer una àmplia difusió i es van rebre diverses comunicacions de departaments, àrees, docents i associacions d'estudiants. Paral·lelament el document va ser enviat als caps d'estudis perquè fessin una proposta d'adaptació del seu contingut a l'ensenyament corresponent. La comissió ha incorporat un bon nombre d'opinions i de propostes sobre aquell document provisional. El text definitiu de la comissió ha estat tancat el dia 11 de març de 2009. L'Equip de Govern de la Facultat de Dret ha rebut i ha examinat el document elaborat per la comissió i, a part, les propostes dels caps d'estudis de Relacions Laborals, Ciència Política i de l'Administració i Gestió i Administració Pública i l'ha aprovat en la sessió del dia 17 de març. Els continguts dels plans docents de les assignatures Fonaments del Dret, Introducció al Dret Públic i Introducció al Dret han estat aprovats per la Comissió Acadèmica Plenària de la Facultat de Dret el dia 20 de març de 2009.

Pla docent elaborat per la comissió constituïda amb l'encàrrec d'elaborar el marc general de l'assignatura d'Introducció al Dret. Aquesta comissió ha estat integrada per:

- Ramon Casas (Dept. de Dret Civil, coordinador de la comissió)
- Francisco Cañal (Dept. de Dret Financer i Tributari)
- Miquel Àngel Cañivano (Dept. d'Història del Dret, Dret Romà i Dret Eclesiàstic de l'Estat)
- Teresa Dicenta (Dept. d'Història del Dret, Dret Romà i Dret Eclesiàstic de l'Estat; ensenyament de Relacions Laborals)
- Xavier Fernández Pons (Dept. de Dret i Economia Internacional)
- Víctor Gómez (Dept. de Dret Penal i Ciències Penals)
- Antonio Madrid (Àrea de Filosofia del Dret)
- Víctor Méndez (Àrea de Filosofia del Dret)
- Isabel Miralles (Dept. de Dret Civil)
- Argèlia Queralt (Dept. de Dret Constitucional i Ciència Política)
- Francesc Rodríguez Pontón (Dept. de Dret Administratiu i Dret Processal)
- Berta Roca (MID-Dret)
- Max Turull (vicedegà d'Ordenació Acadèmica).

S'ha de recordar que aquesta assignatura rep noms diferents a les memòries de nous graus. Al grau de Ciència Política, "Introducció al Dret Públic"; al grau de Criminologia, "Introducció al Dret Públic"; al grau de Dret, "Fonaments del Dret"; al grau de Gestió i Administració Pública, "Introducció al Dret", i al grau de Relacions Laborals, "Introducció al Dret". L'assignatura, tot i obeir a un mateix plantejament, té, per tant, tres noms diferents i també presenta descriptors sensiblement diferents d'una proposta de grau a una altra.

Entenem que l'assignatura d'Introducció al Dret —amb els diferents noms que adopta— ha d'aportar als estudiants coneixements bàsics perquè entenguin què és el dret i es familiaritzin amb les categories i institucions jurídiques fonamentals. Ha de servir per tenir un primer contacte amb els continguts jurídics que després es tracten en altres assignatures dels graus. També ha de situar-los en les temàtiques generals amb què treballa el dret. La proposta de contingut del Pla docent ha estat elaborada tenint en compte que s'havia de fer una introducció al dret i que al mateix temps aquesta assignatura conviu amb d'altres segons el grau de què es tracti.

En primer lloc, presentem el tronc central de l'assignatura en la seva concepció original, i a continuació la seva adaptació, en el cas dels graus de Relacions Laborals, Ciència Política i de l'Administració i Gestió i Administració Pública, al pla docent d'aquests graus. Per al grau de Dret, s'assumiria la literalitat de la proposta troncal. En els annexos s'incorpora una explicació dels objectius de cada tema, una proposta metodològica i, finalment, algunes referències a pàgines web d'interès jurídic. Els docents podran preparar l'assignatura amb la bibliografia comuna i habitual per a una introducció al dret així com també amb les noves aportacions des del món del dret i d'altres disciplines.

CONTINGUT CENTRAL DE L'ASSIGNATURA

Tema 1. Què és el dret i quines són les seves funcions

- 1.1. Què és el dret?
 - 1.1.1. El dret com a norma. El dret normat
 - 1.1.2. El dret com a fet. El dret practicat
 - 1.1.3. El dret com a valor. El valor de la justícia
 - 1.1.4. El dret com a saber i com a pràctica
- 1.2. El caràcter social i històric del dret
 - 1.2.1. El dret com a producte social i històric
 - 1.2.2. Relacions socials i relacions jurídiques
 - 1.2.2.1. Dret, moral i usos socials
 - 1.2.2.2. Dret, poder i força
 - 1.2.2.3. Dret i Estat
- 1.3. Les funcions del dret
 - 1.3.1. El dret com a instrument d'organització i control social
 - 1.3.2. El dret en la resolució de conflictes

Tema 2. La producció del dret

- 2.1. Les fonts del dret
 - 2.1.1. Evolució històrica de les fonts del dret
 - 2.1.2. Les fonts del dret i els ordenaments jurídics
- 2.2. L'Estat i l'ordenament jurídic estatal
 - 2.2.1. De l'estat modern a l'estat de dret
 - 2.2.2. Característiques essencials de l'estat de dret: límits al poder polític
 - 2.2.3. L'estat de dret democràtic i social
 - 2.2.4. L'ordenament jurídic estatal: els poders normatius de l'estat i les seves fonts
 - 2.2.5. Divisió territorial del poder i diversitat de centres de producció normativa
- 2.3. La Unió Europea i l'ordenament jurídic comunitari
 - 2.3.1. El procés d'integració europea. La Unió Europea
 - 2.3.2. Les institucions de la Unió Europea i les seves fonts del dret
 - 2.3.3. L'ordenament jurídic comunitari: el dret originari i el dret derivat
- 2.4. La societat internacional i l'ordenament jurídic internacional
 - 2.4.1. El sistema polític internacional (interestatal): pluralitat d'Estats sobirans i organitzacions internacionals
 - 2.4.2. Les fonts del dret internacional
 - 2.4.3. L'ordenament jurídic internacional: dret internacional general i dret internacional particular. Les normes de *ius cogens*
 - 2.4.4. Les relacions entre l'ordenament jurídic internacional i els ordenaments jurídics interns

Tema 3. La norma jurídica

- 3.1. La norma jurídica i el llenguatge jurídic

3.2. Els elements de la norma

3.3. Classes de normes

3.4. Atributs bàsics de les normes jurídiques: eficàcia, vigència, aplicabilitat i validesa

3.5. La norma i l'ordenament jurídic

3.6. La norma i altres conceptes jurídics bàsics: relació jurídica, deure, drets i interessos, il·lícit i garanties jurídiques

Tema 4. Interpretació i aplicació del dret

4.1. Interpretació i aplicació: noció i distinció

4.2. La necessitat de la interpretació

4.2.1. El caràcter essencial de les operacions d'interpretació en el dret

4.2.2. Algunes situacions que de manera específica fan necessària la interpretació de les disposicions normatives

4.3. Classes d'interpretació

4.3.1. Interpretació originalista i interpretació evolutiva

4.3.2. Interpretació en abstracte i interpretació en concret

4.3.3. Altres tipologies en funció dels subjectes i dels contextos d'interpretació

4.4. Mètodes i límits de la interpretació

4.4.1. Mètode lingüístic, sistemàtic, lògic, històric, teleològic, etc.

4.4.2. Límits. En particular, la vinculació a la Constitució

4.5. L'aplicació del dret

4.5.1. Contextos i pressupòsits. Interpretació prèvia de la disposició, diversitat d'aplicadors, contextos *pacífics* i de conflicte, prohibició de *non liquet* i atenció especial a l'aplicació judicial

4.5.2. Fets, normes i motivació. Rellevància i complexitat de la determinació dels fets i de la norma aplicable; límits derivats de l'Estat de dret i justificació dels processos d'aplicació

Tema 5. La resolució jurídica de conflictes

5.1. Formes de resolució jurídica de conflictes

5.1.1. Resolució extrajudicial

5.1.2. Resolució judicial

5.2. La funció jurisdiccional

5.3. L'organització judicial

5.3.1. Ordres jurisdiccionals

5.3.2. Divisió territorial

5.3.3. L'organització territorial de jutjats i tribunals a Espanya

5.4. El Tribunal Constitucional

5.5. Els tribunals internacionals

Tema 6. L'aprenentatge del dret i el dret com a professió

6.1. El dret com a saber

6.1.1. Els diferents sabers jurídics

6.1.2. La ciència del dret

6.1.3. Les diverses tradicions jurídiques

6.2. L'aprenentatge del dret

6. 2.1. L'organització dels estudis jurídics

6. 2.2. El dret en el pla d'estudis del grau

6.3. L'exercici del dret

6. 3.1. Les diverses professions jurídiques

6. 3.2. El lloc del jurista en la societat actual

Proposta de continguts del Pla docent de l'assignatura “Fonaments del Dret” al grau de Dret

I. Què és el dret i quines són les seves funcions

1.1. Què és el dret?

- 1.1.1. El dret com a norma. El dret normat
- 1.1.2. El dret com a fet. El dret practicat
- 1.1.3. El dret com a valor. El valor de la justícia
- 1.1.4. El dret com a saber i com a pràctica

1.2. El caràcter social i històric del dret

- 1.2.1. El dret com a producte social i històric
- 1.2.2. Relacions socials i relacions jurídiques
 - 1.2.2.1. Dret, moral i usos socials
 - 1.2.2.2. Dret, poder i força
 - 1.2.2.3. Dret i Estat

1.3. Les funcions del dret

- 1.3.1. El dret com a instrument d'organització i control social
- 1.3.2. El dret en la resolució de conflictes

II. La producció del dret

2.1. Les fonts del dret

- 2.1.1. Evolució històrica de les fonts del dret
- 2.1.2. Les fonts del dret i els ordenaments jurídics

2.2. L'Estat i l'ordenament jurídic estatal

- 2.2.1. De l'estat modern a l'estat de dret
- 2.2.2. Característiques essencials de l'estat de dret: límits al poder polític
- 2.2.3. L'estat de dret democràtic i social
- 2.2.4. L'ordenament jurídic estatal: els poders normatius de l'estat i les seves fonts
- 2.2.5. Divisió territorial del poder i diversitat de centres de producció normativa

2.3. La Unió Europea i l'ordenament jurídic comunitari

- 2.3.1. El procés d'integració europea. La Unió Europea
- 2.3.2. Les institucions de la Unió Europea i les seves fonts del dret
- 2.3.3. L'ordenament jurídic comunitari: el dret originari i el dret derivat

2.4. La societat internacional i l'ordenament jurídic internacional

- 2.4.1. El sistema polític internacional (interestatal): pluralitat d'Estats sobirans i organitzacions internacionals
- 2.4.2. Les fonts del dret internacional
- 2.4.3. L'ordenament jurídic internacional: dret internacional general i dret internacional particular. Les normes de *ius cogens*
- 2.4.4. Les relacions entre l'ordenament jurídic internacional i els ordenaments jurídics interns

III. La norma jurídica

3.1. La norma jurídica i el llenguatge jurídic

3.2. Els elements de la norma

3.3. Classes de normes

3.4. Atributs bàsics de les normes jurídiques: eficàcia, vigència, aplicabilitat i validesa

3.5. La norma i l'ordenament jurídic

3.6. La norma i altres conceptes jurídics bàsics: relació jurídica, deure, drets i interessos, il·lícit i garanties jurídiques

IV. Interpretació i aplicació del dret

4.1. Interpretació i aplicació: noció i distinció

4.2. La necessitat de la interpretació

4.2.1. El caràcter essencial de les operacions d'interpretació en el dret

4.2.2. Algunes situacions que de manera específica fan necessària la interpretació de les disposicions normatives

4.3. Classes d'interpretació

4.3.1. Interpretació originalista i interpretació evolutiva

4.3.2. Interpretació en abstracte i interpretació en concret

4.3.3. Altres tipologies en funció dels subjectes i dels contextos d'interpretació

4.4. Mètodes i límits de la interpretació

4.4.1. Mètode lingüístic, sistemàtic, lògic, històric, teleològic, etc.

4.4.2. Límits. En particular, la vinculació a la Constitució

4.5. L'aplicació del dret

4.5.1. Contextos i pressupòsits. Interpretació prèvia de la disposició, diversitat d'aplicadors, contextos *pacífics* i de conflicte, prohibició de *non liquet* i atenció especial a l'aplicació judicial

4.5.2. Fets, normes i motivació. Rellevància i complexitat de la determinació dels fets i de la norma aplicable; límits derivats de l'Estat de dret i justificació dels processos d'aplicació

V. La resolució jurídica de conflictes

5.1. Formes de resolució jurídica de conflictes

5.1.1. Resolució extrajudicial

5.1.2. Resolució judicial

5.2. La funció jurisdiccional

5.3. L'organització judicial

5.3.1. Ordres jurisdiccionals

5.3.2. Divisió territorial

5.3.3. L'organització territorial de jutjats i tribunals a Espanya

5.4. El Tribunal Constitucional

5.5. Els tribunals internacionals

VI. L'aprenentatge del dret i el dret com a professió

6.1. El dret com a saber

6.1.1. Els diferents sabers jurídics

6.1.2. La ciència del dret

6.1.3. Les diverses tradicions jurídiques

6.2. L'aprenentatge del dret

6. 2.1. L'organització dels estudis jurídics

6. 2.2. El dret en el pla d'estudis del grau

6.3. L'exercici del dret

6. 3.1. Les diverses professions jurídiques

6. 3.2. El lloc del jurista en la societat actual

Proposta de continguts del Pla docent de l'assignatura “Introducció al Dret Públic” al grau de Ciència Política i de l'Administració

I. El dret i les seves funcions

1. Què és el dret?
2. El caràcter social i històric del dret
3. Les funcions del dret

II. La producció del Dret

1. Les fonts del dret
2. L'Estat i l'ordenament jurídic estatal
3. La Constitució i les lleis
4. La Unió Europea i l'ordenament jurídic comunitari
5. L'ordenament jurídic internacional

III. Els drets fonamentals

1. El règim jurídic dels drets fonamentals
2. Els drets a la Constitució
3. Les garanties dels drets

IV. La interpretació i aplicació del dret

1. Interpretació i aplicació: noció i distinció
2. La necessitat de la interpretació
3. Classes d'interpretació
4. Mètodes i límits de la interpretació
5. L'aplicació del dret

V. La resolució jurídica de conflictes

1. Formes de resolució jurídica de conflictes
2. La funció jurisdiccional
3. L'organització judicial
4. El Tribunal Constitucional
5. Els tribunals internacionals

Proposta de continguts del Pla docent de l'assignatura “Introducció al Dret” al grau de Relacions Laborals

I. Què és el dret i quines són les seves funcions. La producció del dret

- 1.1. Què es el dret ?
- 1.2. El caràcter social i històric del Dret
- 1.3. Les funcions del Dret
- 1.4. Les fonts del dret.

II. La norma jurídica.

- 2.1. La norma jurídica i els seus elements
- 2.2. Classes de normes
- 2.3. Atributs bàsics de les normes jurídiques: eficàcia, vigència, aplicabilitat i validesa.
- 2.4. La norma i l'ordenament jurídic.
- 2.5. La norma i altres conceptes jurídics bàsics: relació jurídica, deure, drets i interessos, il·lícit i garanties jurídiques.

III. Interpretació i aplicació del dret.

- 3.1. Interpretació i aplicació: noció i distinció
- 3.2. La interpretació del dret: classes, mètodes i límits.
- 3.3. La aplicació del dret

IV. La resolució jurídica de conflictes:

- 4.1 Formes de resolució: extrajudicials i judicials.
- 4.2 La funció jurisdiccional
- 4.3 L'organització jurisdiccional

V. Dret de persona i la seva actuació.

- 5.1 Persona i capacitat.
- 5.2. La persona física
- 5.3. Les persones jurídiques.
- 5.4 La representació

VI. Dret d'obligacions i contractes

- 6.1. La obligació en general.
- 6.2. Classes d'obligacions.
- 6.3. Efectes de les obligacions
- 6.4. Garantia, transmissió i extinció de les obligacions.
- 6.5 Els contractes: Concepte i classificació.
- 6.6 Els contractes més significatius: compravenda, arrendaments, de cooperació i gestió, de préstec i garantia.

VII. Dret de propietat i altres drets reals

- 7.1 Els bens i el patrimoni
- 7.2 Els drets reals en general. Concepte i classificació
- 7.3. El dret de propietat.
- 7.4. Drets reals sobre cosa aliena.

Proposta de continguts del Pla docent de l'assignatura “Introducció al Dret” al grau de Gestió i Administració Pública

I. Què és el dret i quines són les seves funcions

- 1.1. Què és el dret?
- 1.2. El caràcter social i històric del dret
- 1.3. Les funcions del dret

II. La producció del dret

- 2.1. Les fonts del dret
- 2.2. L'Estat i l'ordenament jurídic estatal
- 2.3. La Unió Europea i el dret comunitari
- 2.4. La societat internacional i el dret internacional

III. La norma jurídica

- 3.1. La norma jurídica i els seus elements
- 3.2. Classes de normes
- 3.3. Atributs bàsics de les normes jurídiques: eficàcia, vigència, aplicabilitat i validesa
- 3.4. La norma i l'ordenament jurídic
- 3.5. La norma i altres conceptes jurídics bàsics: relació jurídica, deure, drets i interessos, il·lícit i garanties jurídiques

IV. Interpretació i aplicació del dret

- 4.1. Interpretació i aplicació: noció i distinció
- 4.2. La interpretació del dret: classes, mètodes i límits
- 4.3. L'aplicació del dret

V. Els Tribunals de justícia

- 5.1. La funció jurisdiccional
- 5.2. L'organització judicial
- 5.3. El Tribunal Constitucional
- 5.4. El Tribunal de Justícia de les Comunitats Europees
- 5.5. El Tribunal Europeu de Drets Humans

VI. La importància del dret en la formació del gestor públic.

- 6.1. El dret en l'àmbit de l'administració pública
- 6.2. El dret i les competències de l'empleat públic
- 6.3. L'aprenentatge del dret als estudis de Gestió i Administració Pública

Proposta de continguts del Pla docent de l'assignatura “Fonaments del Dret” al grau de Dret

I. Què és el dret i quines són les seves funcions

1.1. Què és el dret?

- 1.1.1. El dret com a norma. El dret normat
- 1.1.2. El dret com a fet. El dret practicat
- 1.1.3. El dret com a valor. El valor de la justícia
- 1.1.4. El dret com a saber i com a pràctica

1.2. El caràcter social i històric del dret

- 1.2.1. El dret com a producte social i històric
- 1.2.2. Relacions socials i relacions jurídiques
 - 1.2.2.1. Dret, moral i usos socials
 - 1.2.2.2. Dret, poder i força
 - 1.2.2.3. Dret i Estat

1.3. Les funcions del dret

- 1.3.1. El dret com a instrument d'organització i control social
- 1.3.2. El dret en la resolució de conflictes

II. La producció del dret

2.1. Les fonts del dret

- 2.1.1. Evolució històrica de les fonts del dret
- 2.1.2. Les fonts del dret i els ordenaments jurídics

2.2. L'Estat i l'ordenament jurídic estatal

- 2.2.1. De l'estat modern a l'estat de dret
- 2.2.2. Característiques essencials de l'estat de dret: límits al poder polític
- 2.2.3. L'estat de dret democràtic i social
- 2.2.4. L'ordenament jurídic estatal: els poders normatius de l'estat i les seves fonts
- 2.2.5. Divisió territorial del poder i diversitat de centres de producció normativa

2.3. La Unió Europea i l'ordenament jurídic comunitari

- 2.3.1. El procés d'integració europea. La Unió Europea
- 2.3.2. Les institucions de la Unió Europea i les seves fonts del dret
- 2.3.3. L'ordenament jurídic comunitari: el dret originari i el dret derivat

2.4. La societat internacional i l'ordenament jurídic internacional

- 2.4.1. El sistema polític internacional (interestatal): pluralitat d'Estats sobirans i organitzacions internacionals
- 2.4.2. Les fonts del dret internacional
- 2.4.3. L'ordenament jurídic internacional: dret internacional general i dret internacional particular. Les normes de *ius cogens*
- 2.4.4. Les relacions entre l'ordenament jurídic internacional i els ordenaments jurídics interns

III. La norma jurídica

3.1. La norma jurídica i el llenguatge jurídic

3.2. Els elements de la norma

3.3. Classes de normes

3.4. Atributs bàsics de les normes jurídiques: eficàcia, vigència, aplicabilitat i validesa

3.5. La norma i l'ordenament jurídic

3.6. La norma i altres conceptes jurídics bàsics: relació jurídica, deure, drets i interessos, il·lícit i garanties jurídiques

IV. Interpretació i aplicació del dret

4.1. Interpretació i aplicació: noció i distinció

4.2. La necessitat de la interpretació

4.2.1. El caràcter essencial de les operacions d'interpretació en el dret

4.2.2. Algunes situacions que de manera específica fan necessària la interpretació de les disposicions normatives

4.3. Classes d'interpretació

4.3.1. Interpretació originalista i interpretació evolutiva

4.3.2. Interpretació en abstracte i interpretació en concret

4.3.3. Altres tipologies en funció dels subjectes i dels contextos d'interpretació

4.4. Mètodes i límits de la interpretació

4.4.1. Mètode lingüístic, sistemàtic, lògic, històric, teleològic, etc.

4.4.2. Límits. En particular, la vinculació a la Constitució

4.5. L'aplicació del dret

4.5.1. Contextos i pressupòsits. Interpretació prèvia de la disposició, diversitat d'aplicadors, contextos *pacífics* i de conflicte, prohibició de *non liquet* i atenció especial a l'aplicació judicial

4.5.2. Fets, normes i motivació. Rellevància i complexitat de la determinació dels fets i de la norma aplicable; límits derivats de l'Estat de dret i justificació dels processos d'aplicació

V. La resolució jurídica de conflictes

5.1. Formes de resolució jurídica de conflictes

5.1.1. Resolució extrajudicial

5.1.2. Resolució judicial

5.2. La funció jurisdiccional

5.3. L'organització judicial

5.3.1. Ordres jurisdiccionals

5.3.2. Divisió territorial

5.3.3. L'organització territorial de jutjats i tribunals a Espanya

5.4. El Tribunal Constitucional

5.5. Els tribunals internacionals

VI. L'aprenentatge del dret i el dret com a professió

6.1. El dret com a saber

6.1.1. Els diferents sabers jurídics

6.1.2. La ciència del dret

6.1.3. Les diverses tradicions jurídiques

6.2. L'aprenentatge del dret

6. 2.1. L'organització dels estudis jurídics

6. 2.2. El dret en el pla d'estudis del grau

6.3. L'exercici del dret

6. 3.1. Les diverses professions jurídiques

6. 3.2. El lloc del jurista en la societat actual

Proposta de continguts del Pla docent de l'assignatura “Introducció al dret públic” al grau de Criminologia¹

I. Què és el dret i quines són les seves funcions

1.1. Què és el dret?

- 1.1.1. El dret com a norma. El dret normat
- 1.1.2. El dret com a fet. El dret practicat
- 1.1.3. El dret com a valor. El valor de la justícia
- 1.1.4. El dret com a saber i com a pràctica

1.2. El caràcter social i històric del dret

- 1.2.1. El dret com a producte social i històric
- 1.2.2. Relacions socials i relacions jurídiques
 - 1.2.2.1. Dret, moral i usos socials
 - 1.2.2.2. Dret, poder i força
 - 1.2.2.3. Dret i Estat

1.3. Les funcions del dret

- 1.3.1. El dret com a instrument d'organització i control social
- 1.3.2. El dret en la resolució de conflictes

II. La producció del dret

2.1. Les fonts del dret

- 2.1.1. Evolució històrica de les fonts del dret
- 2.1.2. Les fonts del dret i els ordenaments jurídics

2.2. L'Estat i l'ordenament jurídic estatal

- 2.2.1. De l'estat modern a l'estat de dret
- 2.2.2. Característiques essencials de l'estat de dret: límits al poder polític
- 2.2.3. L'estat de dret democràtic i social
- 2.2.4. L'ordenament jurídic estatal: els poders normatius de l'estat i les seves fonts
- 2.2.5. Divisió territorial del poder i diversitat de centres de producció normativa

2.3. La Unió Europea i l'ordenament jurídic comunitari

- 2.3.1. El procés d'integració europea. La Unió Europea
- 2.3.2. Les institucions de la Unió Europea i les seves fonts del dret
- 2.3.3. L'ordenament jurídic comunitari: el dret originari i el dret derivat

2.4. La societat internacional i l'ordenament jurídic internacional

- 2.4.1. El sistema polític internacional (interestatal): pluralitat d'Estats sobirans i organitzacions internacionals
- 2.4.2. Les fonts del dret internacional
- 2.4.3. L'ordenament jurídic internacional: dret internacional general i dret internacional particular. Les normes de *ius cogens*

¹ El contingut del pla docent de l'assignatura per al grau de Criminologia, a diferència del dels altres Graus, està pendent de ser aprovat per la Comissió Acadèmica de la Facultat.

2.4.4. Les relacions entre l'ordenament jurídic internacional i els ordenaments jurídics interns

III. La norma jurídica

3.1. La norma jurídica i el llenguatge jurídic

3.2. Els elements de la norma

3.3. Classes de normes

3.4. Atributs bàsics de les normes jurídiques: eficàcia, vigència, aplicabilitat i validesa

3.5. La norma i l'ordenament jurídic

3.6. La norma i altres conceptes jurídics bàsics: relació jurídica, deure, drets i interessos, il·lícit i garanties jurídiques

IV. Interpretació i aplicació del dret

4.1. Interpretació i aplicació: noció i distinció

4.2. La necessitat de la interpretació

4.2.1. El caràcter essencial de les operacions d'interpretació en el dret

4.2.2. Algunes situacions que de manera específica fan necessària la interpretació de les disposicions normatives

4.3. Classes d'interpretació

4.3.1. Interpretació originalista i interpretació evolutiva

4.3.2. Interpretació en abstracte i interpretació en concret

4.3.3. Altres tipologies en funció dels subjectes i dels contextos d'interpretació

4.4. Mètodes i límits de la interpretació

4.4.1. Mètode lingüístic, sistemàtic, lògic, històric, teleològic, etc.

4.4.2. Límits. En particular, la vinculació a la Constitució

4.5. L'aplicació del dret

4.5.1. Contextos i pressupòsits. Interpretació prèvia de la disposició, diversitat d'aplicadors, contextos *pacífics* i de conflicte, prohibició de *non liquet* i atenció especial a l'aplicació judicial

4.5.2. Fets, normes i motivació. Rellevància i complexitat de la determinació dels fets i de la norma aplicable; límits derivats de l'Estat de dret i justificació dels processos d'aplicació

V. La resolució jurídica de conflictes

5.1. Formes de resolució jurídica de conflictes

5.1. Resolució extrajudicial

5.2. Resolució judicial

5.2. La funció jurisdiccional

5.3. L'organització judicial

- 5.3.1. Ordres jurisdiccionals
- 5.3.2. Divisió territorial
- 5.3.3. L'organització territorial de jutjats i tribunals a Espanya

5.4. El Tribunal Constitucional

5.5. Els tribunals internacionals

VI. L'aprenentatge del dret i el dret com a professió

6.1. El dret com a saber

- 6.1.1. Els diferents sabers jurídics
- 6.1.2. La ciència del dret
- 6.1.3. Les diverses tradicions jurídiques

6.2. L'aprenentatge del dret

- 6.2.1. L'organització dels estudis jurídics
- 6.2.2. El dret en el pla d'estudis del grau

6.3. L'exercici del dret

- 6.3.1. Les diverses professions jurídiques
- 6.3.2. El lloc del jurista en la societat actual

ANNEXOS

I. INTRODUCCIÓ AL DRET (*explicació del Pla docent*)

Tema 1. Què és el dret i quines són les seves funcions

Aquest tema té tres objectius: que l'estudiant conegui i entengui el concepte de dret, que en tingui present el caràcter històric i social i que es familiaritzi amb les principals funcions que compleix.

Al primer apartat es presenten tres perspectives utilitzables a l'hora de contestar a la pregunta sobre què és el dret: el dret vist com a conjunt de normes, el dret vist com una pràctica —també s'ha parlat del dret viscut— i el dret vist des de la perspectiva dels valors. Les tres visions estan relacionades de manera que per presentar una primera noció de què és el dret s'hauria de familiaritzar l'estudiant amb les relacions que hi ha entre les normes, les pràctiques i els valors. Per completar el panorama convé explicar que el dret també és un saber i un objecte de coneixement.

Al segon apartat s'explica el caràcter social i històric del dret de manera que l'estudiant comenci a entendre que és producte d'una societat concreta i respon a un context històric concret. Per aprofundir aquesta qüestió s'expliquen les relacions socials i jurídiques i les diferències que hi ha entre l'una i l'altra. L'estudiant tendeix a pensar acríticament que totes les relacions són jurídiques. Per evitar aquest error convé explicar la relació del dret amb la moral i els usos socials, el poder i la força, i finalment, amb l'Estat.

Presentat el concepte de dret i el seu caràcter social i històric, es mostren quines són les principals funcions que compleix el dret: és un instrument d'organització i de control social i també és un mitjà de resolució de conflictes. Presentada la relació entre el dret i la conflictivitat en tant que característica social, després —en el tema 5— es parla de la resolució jurídica de conflictes.

Tema 2. La producció del dret

Aquest tema tracta d'examinar com es crea o produeix el dret, qüestió a la qual tradicionalment s'al·ludeix referint-se a les *fonts* de les quals emana el dret i a través de les quals s'estableixen les normes jurídiques. El terme *fonts del dret* està expressament recollit, per exemple, en el Codi civil espanyol, que en l'art. 1.1 preveu que «les fonts de l'ordenament jurídic espanyol són la llei, el costum i els principis generals del dret». Després de presentar amb caràcter general la noció de fonts del dret i la seva evolució històrica, el tema es focalitza en la producció del dret en els ordenaments jurídics vigents, que apareixen vinculats a diferents sistemes polítics, on s'estableixen diversos poders normatius i fonts formals. S'hi explica que en l'estat constitucional el sistema de fonts del dret està previst per la Constitució, que per aquesta raó és *font de fonts*.

Successivament i de manera molt sumària es farà una explicació del que s'entén per estat i la seva evolució històrica per acabar en l'estat de dret. Respecte de l'estat de dret se'n presentaran les principals característiques i el canvi que significa respecte de l'etapa històrica anterior; essencialment es parlarà d'atenció a l'imperi de la llei, la divisió de poders i la garantia de les llibertats i els drets bàsics com a elements essencials. Establert aquest context, s'estudia l'ordenament jurídic estatal, identificant-ne els principals poders normatius (poder constituent, Parlament, Govern...), les diferents fonts a través de les quals es plasma la seva voluntat (Constitució, llei, reglament...) i el seu sistema de relació des d'una perspectiva molt bàsica. Un cop establert el funcionament de l'ordenament jurídic estatal, s'afegeix la possibilitat que en un estat hi hagin diferents centres de poder polític, qüestió que permet introduir una primera visió de la descentralització política com a model d'organització territorial.

A continuació es presenta la Unió Europea i l'ordenament jurídic comunitari, on s'estableix la distinció entre dret originari (integrat, bàsicament, pels tractats internacionals que han constituït el peculiar sistema institucional comunitari) i dret derivat (que resulta d'un específic sistema de fonts que generen les institucions comunitàries, entre les quals destaquen els reglaments comunitaris, les directives i les decisions).

Finalment es presenta la societat internacional, que políticament s'estructura en un complex sistema d'estats sobirans i múltiples organitzacions internacionals que engendren l'ordenament jurídic internacional o dret internacional públic i que disposa de les seves pròpies fonts (com ara els tractats internacionals, certes resolucions d'organitzacions internacionals, els costums internacionals o els principis generals del dret internacional).

Tema 3. La norma jurídica

Una vegada determinada la potestat de creació del dret i, consegüentment, els diferents òrgans que tenen capacitat per produir-lo, és necessari que l'alumnat compregui què és una norma jurídica i com neix en virtut de l'ús prescriptiu del llenguatge i, també, que hi ha una jerarquia entre les normes jurídiques i que, precisament, aquest ordre de prelación en fixarà l'eficàcia i l'aplicació. Conèixer la idea d'*ordenament jurídic* i comprendre l'arquitectura de les diferents normes que permetran, en conjugar-se, de donar resposta als problemes jurídics es perfila com un objectiu bàsic.

Es fa imprescindible que l'estudiant compregui els diversos elements que componen la norma, el nucli normatiu (caràcter, contingut, condició d'aplicació) i la resta d'elements (autoritat, subjecte, ocasió, promulgació i sanció), les diferents classes de normes segons el seu caràcter o la seva condició de primàries i secundàries, així com les conseqüències derivades de l'entrada en vigor de les lleis (en sentit ampli): el final de vigència de les lleis, els problemes que deriven del pas d'una norma a una altra, l'existència de disposicions transitòries en les normes que determinen les conseqüències dels actes fets, la possible retroactivitat de les lleis i els seus límits. Es fa una referència especial a l'eficàcia jurídica. La idea del deure jurídic de compliment i la inexcusabilitat del compliment, les conseqüències de la ignorància de les normes i de l'error de dret, l'exclusió voluntària de la norma aplicable i la renúncia als drets reconeguts per aquesta.

També es treballen els problemes derivats de la infracció de les normes jurídiques i les seves possibles conseqüències o sancions: la pena, l'execució forçosa, la reparació del dany, la nul·litat dels actes jurídics i del frau de llei.

A més d'aquests conceptes, s'explica què s'entén per *relació jurídica*, per *dret i interessos*, per *il·lícit* i per *garantia jurídica*. En aquest apartat evidentment es poden incloure més conceptes, però hem seleccionat aquests perquè entenem que són bàsics per comprendre altres matèries.

Tema 4. Interpretació i aplicació del dret

Es tracta, en termes generals, de permetre una comprensió inicial de què és, què implica i en què consisteix interpretar i aplicar el dret, atribuint un significat concret a les nocions d'interpretació i aplicació que en permetin la caracterització bàsica i la distinció. És essencial fer comprendre la necessitat i la diversitat de contextos d'aquestes operacions en el món del dret, així com discernir la importància i la complexitat de la relació entre la determinació dels fets i de les normes aplicables. També és fonamental transmetre que les operacions d'interpretació i d'aplicació poden implicar marges d'apreciació notables, però limitats per les regles pròpies d'un estat de dret.

En primer lloc, pel que fa a la interpretació, cal fer possible la comprensió de la necessitat de l'operació d'interpretació, el seu caràcter connatural al dret. En particular, es tracta de veure que existeixen una sèrie de situacions que obliguen a interpretar les disposicions normatives: la seva imprecisió, les llacunes, les contradiccions, etc. Identificada la necessitat de la interpretació, es tracta de conèixer-ne les classes i els problemes que planteja: interpretació originalista i evolutiva; en abstracte i en concret; doctrinal, judicial, oficial i autèntica; duta a terme pels òrgans que apliquen el dret, pels teòrics del dret, pels particulars. Posteriorment, es tracta de tenir present la varietat de mètodes d'interpretació: lingüístic, sistemàtic, lògic, històric, teleològic, valoratiu. En aquest punt es tracta d'entendre la importància i el tipus de regles que determinen l'aplicació i les prioritats entre els criteris anteriors. També es tracta d'explicar la presència de límits derivats del nostre sistema constitucional en les operacions d'interpretació.

Pel que fa a l'aplicació del dret, el primer aspecte és fer-ne prendre consciència com a tema que manifesta la tensió entre realitat i norma. L'explicació dels contextos i els pressupòsits de l'aplicació han de fer possible la comprensió de la necessitat d'una interpretació prèvia de la disposició, de la diversitat i pluralitat d'aplicadors del Dret, de l'aplicació en contextos *pacífics* i de conflicte, de la prohibició de *non liquet* i de la importància en particular de l'aplicació judicial. És essencial a continuació discernir el caràcter fonamental i complex de la relació entre la determinació dels fets i de les normes com a aspecte bàsic de les operacions d'aplicació: l'aplicació com a individualització de la norma de caràcter general; el significat i els problemes actuals del *iura novit curia*; la connexió entre la selecció dels fets i de la norma aplicable. Cal fer atenció especial als límits derivats de l'estat de dret que actuen sobre les operacions d'esbrinar i determinar els fets rellevants i les normes aplicables: regles de valoració de la prova, ineficàcia de les proves obtingudes amb violació de drets fonamentals, no

admissió com a prova de qualsevol activitat prohibida per la llei, principi penal d'*in dubio pro reo*. Finalment, es tracta de la importància cabdal de l'argumentació adequada, la motivació o la justificació dels processos d'aplicació especialment en la formulació de les seves conclusions.

Tema 5. La resolució jurídica de conflictes

El tema té com a objectiu, en primer lloc, que l'alumnat prengui coneixement del fet que no tots els conflictes socials es resolen judicialment. S'imposa distingir entre la resolució de conflictes extrajudicial (amb particular referència a institucions com ara l'arbitratge, la mediació o la conciliació) i la judicial, així com també entre la formal i la informal.

Ja dins de la resolució judicial de conflictes, l'alumnat coneixerà en què consisteix la funció jurisdiccional. Particularment, com es configura l'organització judicial ordinària, amb referència especial als diferents ordres jurisdiccionals (civil, penal, contencios administratiu, social), la divisió territorial judicial (municipis, partits judicials, comunitats autònomes, estat) i l'organització territorial dels jutjats i els tribunals a Espanya. També es farà referència a la distinció entre la jurisdicció ordinària i la jurisdicció constitucional, concentrada en l'activitat del Tribunal Constitucional. I, en darrera instància, l'alumnat coneixerà els principals tribunals internacionals: el Tribunal Europeu de Drets Humans, el Tribunal de Justícia de la Unió Europea, el Tribunal Internacional de Justícia, i, finalment, el Tribunal Penal Internacional.

Tema 6. L'aprenentatge del dret i el dret com a professió

En aquest tema final es tracta que l'estudiant es faci càrrec tant de les particularitats de l'estudi del dret com de les principals característiques de les professions que hi estan relacionades.

En el primer apartat s'ha de fer referència als diferents sabers que tenen el dret com a objecte —la història del dret, la criminologia, la dogmàtica jurídica, la sociologia del dret, etc.— i a les diferents relacions que aquests sabers mantenen bé sigui amb disciplines específiques —les ciències polítiques i de l'administració, l'economia, etc.—, bé sigui amb la ciència social en general. S'ha de fer un èmfasi especial en la dogmàtica jurídica en tant que saber normatiu i jurídic per excel·lència, el qual, amb una llarga tradició històrica darrere, està directament relacionat amb les labors d'interpretació i aplicació del dret prèviament explicades en el tema 4. Aquesta exposició subministra l'ocasió perquè l'estudiant compregui la diferent concepció del saber jurídic i del paper del jurista en dues tradicions jurídiques diferents: la nostra —la tradició continental—, en la qual s'incardina tot allò après al llarg del curs, i la tradició anglosaxona o del *common law*.

En el segon apartat del tema es tracta de fer referència a les diferents formes històriques d'organitzar l'aprenentatge del dret, destacant-ne la manera contemporània pròpia de la tradició continental, en la qual s'emmarca tant l'actual pla d'estudis de dret (grau i

postgrau), com l'ensenyament de les diverses assignatures jurídiques que s'imparteixen en altres graus en la Facultat.

En l'últim apartat, l'estudiant ha d'entendre el que singularitza cadascuna de les professions jurídiques actuals (advocat, jutge, funcionari, notari, etc.) i les seves diferents relacions amb l'operació d'aplicar el dret. En l'últim epígraf es tracta de recordar les funcions del dret explicades al començament del curs, relacionant-les ara amb l'exercici de les professions jurídiques.

II. METODOLOGIA

A reserva del que es fixi al protocol acadèmic docent i de la possible articulació entre l'assignatura de Tècniques de Treball i de Comunicació i d'altres, es proposa tenir en compte el que segueix:

a) L'estudi i el treball personal per part de l'estudiant. S'ha d'entendre que estudiar no significa memoritzar sense comprendre sinó llegir atentament, anotar el que no s'entén i les preguntes que sorgeixen a partir de la lectura, i resoldre amb deteniment les activitats que es plantegen.

b) Classe d'exposició per part del professorat (respondria al model de classe magistral). Aquest mètode docent hauria de partir de la lectura prèvia per part de l'estudiant d'un text que el situï en els continguts que s'han de treballar a classe. Un mètode que hauria de fomentar les preguntes de l'estudiant i la presentació de dubtes.

c) Classe de discussió. En aquest tipus de classe el que es busca és el contrast entre diferents anàlisis o punts de vista. El treball de discussió hauria de partir, almenys en part, d'una lectura (també es poden utilitzar parts de pel·lícules o documentals, notícies, etc.). Es tracta de buscar l'argumentació i la contraargumentació, la visualització de diferents punts de vista que han de ser tinguts en compte per comprendre l'objecte d'estudi. Aquest tipus de classe sol ser decebedor si no té rigor i claredat. Per això sol requerir tant al professorat com als estudiants un esforç de preparació més gran que el model de classe anterior.

d) Activitats proposades pel professorat. Planificar activitats té sentit si contribueixen a preparar i treballar el temari i si, al mateix temps, l'estudiant pot aprendre de les correccions i indicacions que faci el professor. El professorat ha de tenir unes condicions de treball adequades que permetin de corregir ràpidament les activitats proposades, de manera que cada estudiant pugui veure on s'equivoca i trobar la causa de l'equivocació. Les correccions també han de servir per mostrar a l'estudiant quin nivell de comprensió i treball se li exigeix. Tant les activitats fetes i corregides com el resultat del treball que l'estudiant duu a terme poden ser el contingut del dossier d'aprenentatge. Un dossier d'aprenentatge no és més que el conjunt del treball que l'estudiant ha fet al llarg de l'assignatura. Pot incloure tot allò que ha utilitzat o li ha servit per preparar l'assignatura: notes de lectura, apunts, activitats, etc. Mostra bastant bé com ha treballat l'estudiant i quin progrés ha fet durant el seu aprenentatge.

e) *El seguiment d'un o més casos.* Un dels instruments que pot fer de fil conductor de l'assignatura és el plantejament d'un cas (o de més d'un). El mètode del cas permet posar de manifest la dimensió pràctica i quotidiana de les operacions d'interpretació i aplicació davant de qualsevol activitat vinculada al dret; en aquest sentit la determinació de l'activitat no ha de ser especialment complexa. Per començar, pot ser adequat indicar una lectura de determinats preceptes en els quals es posi de manifest de manera prou evident la necessitat de dur a terme, en primer lloc, una activitat d'interpretació i, en segon lloc, la riquesa dels problemes que en plantejarà l'aplicació.

El treball del cas hauria de seguir el ritme del temari de l'assignatura. El cas és una excusa per treballar continguts i és al mateix temps una manera d'aplicar els continguts que es van adquirint. També és un mètode per anunciar qüestions que els estudiants veuran en altres assignatures. El cas o els casos que s'utilitzin han de recollir els continguts del temari de manera que hi hagi coherència entre aquest i el treball del cas. Per evitar malentesos, cal advertir l'estudiant que algunes de les qüestions que es treballaran en el cas quedaran simplificades i possiblement no es podrà explicar tot. Hauran d'esperar a cursar altres assignatures per aprofundir les diferents matèries.

IV. PÀGINES WEB

Col·legi d'Advocats de Barcelona: <http://www.icab.es>

Col·legi de Notaris de Catalunya: <http://www.colnotcat.es>

Cort Penal Internacional: www.icc-cpi.int

Justícia restaurativa www.justiciarestaurativa.org

Ministerio de Justicia www.mju.es

Organització de les Nacions Unides: www.un.org

Portal del Poder Judicial www.poderjudicial.es

Tribunal Constitucional www.tribunalconstitucional.es

Tribunal de Justícia de les Comunitats Europees www.curia.europa.eu

Tribunal Europeu de Drets Humans: www.echr.coe.int/echr

Tribunal Internacional de Justícia: www.icj-cij.org

Unió Europea: <http://europa.eu>